

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Kilián Sieber

Název práce: Život s kočkou

Oponoval: Martin Švantner, PhD

1. CÍL PRÁCE (*uved'te, do jaké míry byl naplněn*):

Cíl práce byl dle mého soudu naplněn a k práci nemám žádné výhrady, pouze náměty k diskusi. Na poměry bakalářské práce se jedná o vysoce nadprůměrný a především originální a svébytný text ze žánru post-antropocentrické etnografie. Text, jehož tématem je zkoumání povaha non-lidského aktérství, lze shrnout aforisticky: učí člověk kočku mluvit, nebo kočka člověka mňoukat? Symetrickým Latourouvcům je to jasné: děje se obojí.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Zde uvedené podněty k diskusi:

Text vzhledem k použitým teoretickým východiskům místy působí v teoretické explikaci snad až příliš dualisticky, byl bych opatrnější v přejímání – do jisté míry příliš politických prohlášení – tzv. ontologického obratu (a D. Harraway).

Například v textu zmíněné „symbolické paradigma“, které je poněkud unáhleně ztotožněno s esencialismem má minimálně dvojitý obsah. Je pravda, že první obsah je spojen s oním antropologickým nánosem, kde „symbolické“ (jakožto jazykové) je esenciálně vázáno na lidské – je pravda, že například u M. Webera, T. Parsonse a dalších klasiků tomu tak je. Jisté výhonky této obecné perspektivy lze ostatně sledovat i v současných neuroantropologických debatách: viz např. práce T. Deacona a jeho pojetí „symbolického prahu jazyka“ v jeho *Symbolic Species*.

Souběžnou – a pro zkoumané téma mnohem zajímavější – je však ne-antropocentrické pojetí symbolického, inspirované Peircovou sémiotikou a akcentovanou v oblasti zoosémiotiky a (později) biosémiotiky. Skrze vliv T. A. Sebeoka (a později týmů okolo L. Leakyho a K. Lorenze) se v těchto oborech poměrně brzy rozšířilo povědomí o výzkumech provedených biologi v první polovině dvacátého století, které prokázaly, že mnoho non-lidských druhů (nejen vyšších primátů) je schopno nejen následovat, ale i aktivně utvářet a různorodě habitualizovat systémy regulativních pravidel jednání denotující třídy indexikálních jevů – tj. jednat „symbolicky“. Jednoduše řečeno, jde o takové pojetí symbolu, které není vázané pouze na lidský jazyk a z něj derivované sociální ontologie.

Umberto Eco, tartuzská škola (Kalevi Kull) a samozřejmě texty G. Deleuze a F. Guattariho („stávání se zvířetem“), by tak mohly otevřít poněkud rafinovanější a sofistikovanější pole pro pojednávání této problematiky. Zvláště pokud autor hovoří o „signálech“ a jejich sociální (re-)kodifikaci (s. 2).

Je třeba také říci, že zrovna zkoumání vztahu člověka a kočky je v českém diskursu relativně oblíbené – autor zcela adekvátně zmiňuje text J. Flégra; inspirující by podle mého soudu mohly být také portmanovské perspektivy a jejich aplikace v pracích F. Jaroše.

Tématem, které by také podle stálo za další prozkoumání je pojetí intencionality mezi lidskými a non-lidskými aktéry – co například přesně znamená, že si kočka něco „vynucuje“? Není právě přisouzení tohoto konceptu kočce jistým „egomorfismem“? Jak re-kvalifikovat v takovém uvažování volní akty vůbec? Když mohou být „volní akty“ non-lidských druhů předmětem sociálního vztahu, mohou (a měly) by být předmětem legalistického diskursu, nebo nějaké jeho podoby? (Viz k tomuto P. Singer aj. Derrida; srov. debaty o právech vyšších primátů) Selhává při takovém typu perspektivy sociologické pojetí „racionálního aktéra“? Jak by bylo třeba rozšířit pojetí racionality v rámci symetrické antropologie/relacionistické sociologie?

Neočekávám, že autor na tyto otázky odpoví, jelikož odpovědi na ně zdaleka přesahují žánr obhajoby – této podnětné - bakalářské práce, dávám je spíše jako náměty k dalšímu uvažování.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Práce je psaná nečekaně vyzrálým stylem, je přehledná, pečlivě členěná, cíle a závěry jsou jasně formulovány, autor bezpochyby prokázal interpretační a analytické schopnosti.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Text by bylo vhodné po úpravách publikovat ve formě článku. Závěr se mi zdá příliš krátký a trochu disproporční – nedotahuje všechny výzvy přednesené v prvních částech práce. Na druhé straně je třeba ocenit autorovu schopnost mnohé z teoretického rozvrhu přenést do vlastního výzkumu.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

-

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*): *výborně.*

Datum: 10.05. 2022

Podpis: